

DIALOGURI CU PERSONALITĂȚI

RECONCEPTUALIZAREA DOMENIULUI
EDUCAȚIEI POATE GENERA PERFORMANȚEInterviu cu Anatol Gremalschi,
doctor habilitat, profesor universitar

de o motivare a cadrelor didactice prin salarii mari. Ce ați mai nota la acest capitol?

- Mai întâi de toate noi trebuie să avem criterii de performanță, întrucât mărirea mecanică a salariilor, cu hurta, cum se zice la mine în sat, nu duce la rezultate evidente, reale.

- Odată cu investirea unui nou Guvern, a fost oare schimbat cursul reformelor în educație, cum afirmă unele voci?

- Intervenții radicale în cursul reformelor nu au fost făcute, s-a păstrat metodologia de organizare a examenelor de bacalaureat, putem menționa extinderea autonomiei instituțiilor de învățământ superior, descentralizarea învățământului general, unde direcțiilor raionale, municipale de învățământ li s-au oferit noi competențe, s-a încercat modernizarea curriculumului, dar, cu regret, nu s-a reușit.

- Pe lângă modernizarea curriculumului mai rămâne în discuție trecerea prin concurs a managerilor școlari, care cu mulți ani în urmă fusese angajați prin ordin ministerial. De ce se întârzie cu acele concursuri?

- Un proiect de metodologie a fost elaborat de conducerea precedentă a Ministerului Educației. După schimbările în conducerea ministerului metodologia, într-o anumită măsură, a fost revizuită și ulterior a fost necesară crearea unui mecanism, a unui cadru instituțional în care să aibă loc astfel de alegeri și, în general, trebuie să recunoaștem că fiecare grup social tinde să-și apere interesele. La început, directorii au fost luați prin surprindere, ulterior ei s-au mobilizat și au mai găsit niște filiere politice, fapt ce a dus la amânarea acestui proces mult prea important pentru educație.

- Se discută și despre testarea competenței managerilor școlari, asta cel puțin se propunea atunci când Maia Sandu era la conducerea ministerului.

- Sunt două aspecte: vorbim despre o testare a candidaților, aspiranților la postul de director, și momentul al doilea - ideea Maiei Sandu a fost ca toate cadrele didactice și de conducere, la sfârșit de fiecare an școlar, să fie evaluate. Nu se vorbea în sine despre o testare sau de un examen, dar de o evaluare a performanțelor care ar fi demonstrate, în bază de dovezi, ce le-a atins persoana respectivă în activitatea sa.

- Cu regret, al doilea aspect deocamdată a rămas suspendat în aer. Se elaborează standarde cărora trebuie să le corespundă un cadru didactic și un cadru de conducere, dar încă nu s-a ajuns la etapa în care să se identifice instituțiile care vor face evaluarea, în baza căror criterii și, ceea ce e foarte important, care vor fi consecințele organizatorice, financiare, administrative asupra persoanelor care au demonstrat performanță.

- Cei din domeniu întotdeauna menționează că pentru a ajunge la performanțe în educație este nevoie

Salarizarea de astăzi a cadrelor didactice aduce mai mult a protecție socială a celor care lucrează în sistem, o încercare de a-i încuraja să rămână în sistem, dar nu pentru a-i orienta spre performanță.

- Eu aș fi adeptul majorării salariilor într-un mod diferențiat, în funcție de performanța demonstrată de fiecare cadru didactic, de fiecare instituție de învățământ, iar diferențierea în salarii trebuie să fie una semnificativă. Nu este corect când au același salariu un cadru didactic (indiferent de disciplină școlară predă) care muncește cu 35 de elevi în clasă și unul care are în clasă doar cinci elevi. În prezent, un cadru didactic absolvenții căruia au luat note de cinci la BAC are același salariu ca și un cadru didactic absolvenții căruia au luat note de șapte, opt sau de nouă. Acest fapt îi derutează pe profesori în cel mai direct mod. Întrebarea e: Când se va instaura și respecta echitatea profesională?

Anatol Gremalschi: „Aș reconceptualiza învățământul liceal în așa mod ca să oferim copiilor posibilitatea de a alege, aș reforma învățământul pedagogic prin excluderea teoretizărilor inutile.”

- Reformele din educație, mai ales schimbările produse la sesiunile de bacalaureat cu instalarea camerelor de luat vederi, au sporit gradul de responsabilitate a elevilor, a diminuat nivelul de corupție?

- În primul rând, s-a constatat că avem un tablou trist al situației din învățământ. Nimeni nu mai neagă faptul că sistemul, așa cum a fost el conceput cu cinci-zece ani în urmă, a degradat și s-a transformat într-un teren fertil pentru corupție academică, corupție în general. Prin urmare, nu sunt vinovați oamenii care lucrează în educație, însuși sistemul era conceput greșit. Faptul că avem o evaluare externă la bacalaureat e foarte bine și din câte știu ministerul planifică să extindă acest model și în învățământul gimnazial.

- Dar la treapta de învățământ universitar cum stăm cu evaluarea, deoarece și acolo se acuză probleme de teoretizare a conținuturilor?

- Evaluarea în învățământul universitar este făcută de instituția care-l învață pe student, îl formează ca specialist. Adică el învață patru sau cinci ani și la urmă este apreciat cu note și-i dau diplomă. Eu dacă sunt om rațional, nu pot

afirma că patru ani nu l-am învățat bine, iar la absolvire îi voi pune o notă rea. De aceea e foarte bine că acum, conform Codului Educației, a fost creată Agenția de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional. Să sperăm că se vor găsi bani, că agenția va funcționa bine nu va fi înghițită de sistem, adică va fi o instituție cu verticalitate.

- Agenția poate evalua și conținuturile în mediul universitar?

- Evident. Și programele, și manualele, și conținuturile, precum și modul de organizare a procesului instructiv-educativ.

- Dacă ar fi să caracterizați sistemul de învățământ național, căruia segment i-ați atras atenția în 2016?

- M-aș pronunța, în primul rând, pentru reforma învățământului liceal. Așa cum este el conceput în prezent, este unul ineficient și neadecvat pentru Republica Moldova. Noi avem copii buni. În mediul rural peste 60 la sută dintre copii sunt curioși, dornici și capabili de a învăța. De la noi, mă refer la cei din educație, din tagma managerială, se cere să le respectăm drepturile tinerilor la învățătură, dreptul de a obține o meserie, o specialitate. Să nu le barăm calea spre cunoaștere. Trebuie să modernizăm procesul educațional și să le oferim copiilor posibilitatea de a alege... o cale proprie în viață.

Este necesar de a reconceptualiza și modul de pregătire a cadrelor didactice. Acum când într-un gimnaziu rural sunt doar trei ore de informatică și, de exemplu, șase ore de matematică, nu poți avea câte un învățător la fiecare disciplină școlară, dar mite pentru informatică, care astăzi e în vogă la tinerii noștri. Mediul rural are nevoie de cadre didactice capabile să predea pe arii curriculare extinse.

În astfel de condiții nu are sens să le predai acolo materii sofisticate, ecuații diferențiale. Nu este școala gata pentru așa ceva. Și, posibil, foarte mulți copii nici nu vor avea nevoie de ele în viață.

Este inevitabilă reconceptualizarea învățământului liceal. Și în acest context se întreprind anumite măsuri. Astfel, Ministerul Educației, cu sprijinul Fundației Soros-Moldova, a elaborat proiectul unui nou Cadru de referință al Curriculumului național. Este important ca lucrările asupra noului Curriculum să nu fie stopate.

În cazul universităților, în opinia mea, ar trebui efectuată o pregătire cu mult mai generală în primii ani de studii, specializarea efectuându-se în ultimii ani, fapt ce ar permite racordarea învățământului superior la necesitățile instituțiilor, companiilor, întreprinderilor. Astfel s-ar putea extinde controlul mediului de afaceri asupra universităților, școlilor profesionale și colegiilor. Ele nu trebuie să rămână izolate de afaceri. Lucrurile acestea sunt prevăzute și în noul Cod al Educației și sper că ministerul de resort va continua această politică.

A intervievat
Tamara GRĂJDIANU

Preluat de pe www.europaliberă.org

NOTA REDACȚIEI: Anatol Gremalschi a fost ministru al Educației în perioada 1998-1999, iar de atunci a rămas în domeniu, inclusiv ca expert și director de programe la Institutul de Politici Publice.

Porfirie Fală, un învățător
martir al românismului

Personalitatea neînfricatului propagator de carte românească în Basarabia și răzvrătitului împotriva ideii de unire cu Rusia bolșevică a fost sortită uitării prin ștampila „не выдаемца”, dar scoasă din anonimat de către Gh. Ianachevici și Nicolae Misail, autori ai cărții „File de istorie și biografie”, Chișinău, 2015.

Porfirie Fală s-a născut în comuna Butești, județul Bălți, ținutul Eșului. Studiile și le-a făcut la Seminarul învățătoresc din Târgul Bairamea, Cetatea Albă, și a activat timp de 35 de ani în calitate de învățător în diferite sate ale Basarabiei, întru trezirea conștiinței naționale a copiilor țărănimii din partea locului.

În timpul mișcării de emancipare națională a băștinașilor, anii 1917-1918, din Basarabia, învățătorimea din Bălți l-a ales pe Porfirie Fală institutor al învățământului, organ de îndrumare, organizare și control. Concomitent, mai conducea și Asociația învățătorilor moldoveni din localitatea Bălți. În scopul traducerii în fapt a idealurilor privind naționalizarea școlii, P.Fală, împreună cu președintele Partidului moldovenesc din Bălți, Dumitru Vrabie, și cu sprijinul lui Pan Halippa, Paul Gore, Ion Panțaru, obține o subvenție de 35 de mii de ruble pentru organizarea cursurilor pentru învățători din județele Hotin și Bălți, unde a adus și primul Tricolor, pe care l-a înmănat Asociației învățătorilor. După finalizarea cursurilor, în octombrie, au fost deschise școli cu predare în limba maternă, dar s-a făcut simțită lipsa acută de manuale. Neobositul P.Fală aduna cărți de la frații de dincolo de Prut, dar mult prea puține pentru a satisface setea de carte. De data aceasta situația a fost salvată de profesorul ardelean Onisifor Ghibu, aflat la Chișinău, unde edita ziarul „Astra”. El îi înțelegea mai bine ca oricine pe moldoveni, ca și ei, ardelenii, se aflase de secole sub dominație străină. O. Ghibu a tipărit la tipografia sa abecedarul Arhimandritului Gurie Grosu, luptător consecvent pentru școala națională încă de la începutul secolului XX. Dar responsabilitatea și greul cel mare a avut să-l suporte totuși P.Fală, care cu riscul vieții mergea din sat în sat cu geanta de cărți tipărite în grafia latină, firească ființei populului băștinaș și le înlocuia pe cele rusești. Repartizarea manualelor prin satele împânzite de cete bolșevizate, care se dedau la diferite crime pe teritoriul dintre Prut și Nistru, întorși de pe fronturile războiului întâi mondial, era primejdios.

Pentru învățători, indiferent de limba vorbită, dacă doreau să profeseze, erau organizate cursuri de limbă română literară și istorie a neamului. Însă această activitate a lui P.Fală era privită cu ostilitate de către stăpâni de ieri și o parte de băștinași rusificați. Ei uneltau diferite acțiuni împotriva mișcării de renaștere națională, constituirea școlii cu predare în limba maternă, întorcerea la tradițiile strămoșești. Învățătorului entuziast îi prevesteau un eșec total și chiar o exterminare fizică. În acea perioadă

unii membri ai Sfatului Țării considerau munca patriotică a lui Fală drept dăunătoare republicii democratice moldovenești. Văzând că nu le reușește stoparea procesului de trezire națională, forțele dușmănoase și cei răătăciți trec la metode mai puțin ortodoxe de intimidare a învățătorului. La 12 ianuarie 1918, mulțimea bolșevizată din satele din preajma Glodenilor se dedă la acțiuni de linșaj a dlui Fală. Agresat verbal și fizic, i s-a smuls geanta cu abecedare și un tricolor și l-au părăsit, criminalii, cu răni corporale grave crezând că a murit. Tot atunci i-au devastat gospodăria sa și a tatălui, soția și fetița au fost puse la adăpost de prieteni. Viața i-a fost salvată de unii ostași de pe frontul românesc.

Porfirie Fală a fost un luptător curajos și consecvent pentru iluminarea poporului basarabean, pentru școala națională și combaterea mentalității de rob, înstrăinat de cultura autentică a neamului său și formarea conștiinței naționale și de om liber. Activitatea anevoioasă, pe alocuri periculoasă pentru Domnia sa, s-a încununat de succese notabile în perioada interbelică. Ele au generat un adevărat salt cultural, apreciat de istoricul Alexandru Boldur ca fiind o revoluție culturală. Spre sfârșitul anilor 40, învățământul din Basarabia era apreciat ca o activitate nobilă și de țărani de la sate, care se mândreau cu proprii copii, cu succesele obținute la studii în instituțiile prestigioase din România. În cei 22 de ani de viață liberă, a fost formată intelectualitatea națională, care, prin activitatea sa ulterioară, a menținut la generațiile următoare flacăra conștiinței de neam.

În perioada de până la anul 40, îl găsim pe P.Fală deputat și senator în parlamentul țării, dar și scriitor, lucrările căruia, cum ar fi „Ce neam suntem”, „Steagul”, „Ștefan cel Mare și Sfânt” ș.a. au contribuit mult la formarea sentimentelor de mândrie, dragoste de țară. Pentru aceasta P.Fală este înscris de critica literară românească în rândul scriitorilor de talent, grație stilului său simplu și natural, care îi aprinde, mai ales pe cei de la coarnele plugului.

Activitatea și opera Domniei sale are o importanță istorico-documentar-artistică, din motiv că ne prezintă un tablou veridic al situației social-politice, al mentalității identitare a populației deformate în timpurile stăpânirii străine, lucru confruntat și astăzi. Meritele sale sunt aduse exemplu de soluționare, confirmate de practica instructiv-educativă a școlii interbelice.

Cartea poate fi găsită la Muzeul Pedagogic Republican situat în Chișinău, str. M. Kogălniceanu, 60.

M.TETIUHIN,
muzeograf